

Мунтян С.Г. Організація позааудиторної самостійної роботи студентів при навчанні їх іноземної мови професійного спрямування // Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції «Проблеми підготовки фахівців-аграріїв у навчальних закладах вищої та професійної освіти». Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2010. – С. 202-205.

УДК 378.147.041:81243

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ НАВЧАННІ ЇХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ.

Мунтян С.Г., ст.викладач, зав. кафедрою іноземних мов
Таврійський державний агротехнологічний університет

В статті розкрито поняття самостійної позааудиторної роботи студентів, визначено особливості організації самостійного позааудиторного читання іншомовних текстів при навчанні студентів-аграріїв іноземної мови професійного спрямування, розглянуто підходи до формування змісту навчальних матеріалів.

Ключові слова: самостійна робота студентів, іноземна мова професійного спрямування, позааудиторне читання.

Досягнення випускником ВНЗ високого професійного рівня та здатності адекватно підтримувати кваліфікацію при сучасних темпах розвитку науки і техніки можна забезпечити лише в умовах навчального процесу, який цілеспрямовано активізує самостійну діяльність студента, формує у нього стійкі навички самостійної роботи. У зв'язку з цим необхідно розглядати самостійну роботу не тільки як обов'язковий вид навчальної діяльності студента, але й як ефективний засіб навчання.

Самостійна робота студентів найбільш повно може здійснюватися в позааудиторний час. Тому одним з головних завдань викладача на сучасному етапі розвитку освіти є використання освітніх технологій, орієнтованих на позааудиторну самостійну роботу. Під *позааудиторною самостійною роботою* ми, слідом за Н.Ф.Коряковцевою, розуміємо форму організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів без керівництва викладача поза стінами аудиторії [1, с.14]. Така робота має низку безперечних переваг. Найголовнішими з них, на наш погляд, є: 1) оптимізація процесу навчання іноземної мови з точки зору прийнятної економії аудиторного часу; 2) актуалізація та активізація пошуку нових знань студентами; 3) розвиток творчого характеру освіти; 4) підвищення якості засвоєння навчальних програм, що пропонуються.

Питанню організації позааудиторної самостійної роботи студентів при навчанні їх іноземної мови професійного спрямування не приділялося належної уваги, оскільки опора на домінуючу роль викладача, який управляє навчальною діяльністю студента, не викликала необхідності створювати умови для розвитку творчої самостійності суб'єкту навчання. Отже, **метою статті** є показати можливі шляхи організації позааудиторної самостійної роботи студентів-аграріїв при навчанні їх іноземної мови для професійних цілей.

Нормативно-методична база з іноземних (англійської, німецької, французької) мов професійного спрямування, що в рамках кредитно-модульної системи організації навчального процесу розроблена кафедрою іноземних мов ТДАТУ для студентів відповідних напрямів підготовки, орієнтована на перехід до розвиваючого самокерованого навчання й включає два види позааудиторної самостійної роботи студентів: самостійне позааудиторне читання іншомовних текстів й підготовку та публічну презентацію індивідуальної творчої роботи. В даній статті ми розглянемо *методику організації самостійної роботи з позааудиторного читання*.

Позааудиторне читання згідно з визначенням Г.В.Барабанової розглядається нами як екстенсивне читання, що носить навчальний характер завдяки завданню викладача [2, с.229].

На початку кожного з семестрів, протягом яких вивчається іноземна мова, студент отримує від викладача графік виконання трьох завдань з позааудиторного читання з докладними інструкціями щодо їх виконання. Кожне завдання включає іншомовний текстовий матеріал певної тематики - країнознавчої, академічної або фахово-спрямованої - відповідно до програми навчання, загальним обсягом від 6000 до 12000 друкованих знаків в залежності від етапу навчання. На підготовку кожного окремого завдання відводяться 4 тижні. За цей період студент має прочитати тексти, складаючи особистий словник незнайомих слів, й виконати вправи до текстів з метою опанування змісту прочитаного, розширення лексичного словника та розвитку навичок перекладу. Окремі тексти студент повинен також письмово проанотувати, відповідно до етапу навчання рідною або німецькою мовою, з метою набуття навичок анотування.

Оскільки результативність роботи над завданнями з позааудиторного читання залежить від прагматичної вмотивованості студентів, то одне з першочергових завдань викладача – якомога більше сприяти розумінню студентами того, де можуть бути використані здобуті знання, як вони допоможуть студентам бути успішними у подальшій їхній практичній, виробничій, науковій діяльності. Студент має усвідомлювати, що сформоване зріле читання іноземною мовою є засобом оволодіння новітніми ідеями і досягненнями через сучасну наукову літературу, засобом вписатися в навколишній динамічний світ. Викладач має організувати навчальний процес, щоб розвинути у студентів такі вміння:

- читати текст з вилученням основної інформації, що означає здатність визначати проблему, знаходити в тексті важливі факти, критично аналізувати,

порівнювати, робити висновки й узагальнення, як усно, так і письмово у вигляді анотацій;

- користуватися власним досвідом у ході розв'язання проблем, що виникають у зв'язку зі змістом тексту (здійснення пошуку відповідних правил, оволодіння роботою з галузевим двомовним та з тлумачним іншомовним словниками).

До засобів організації самостійної позааудиторної діяльності студентів слід віднести наступні: 1) забезпеченість підручниками, посібниками, методичними вказівками; 2) наявність навчальних мультимедійних програм; 3) застосування системи комунікативних завдань для інтегративного розвитку всіх комунікативних вмінь.

У наших умовах з перелічених моментів найбільш важливим видається перший, оскільки існує нагальна потреба в розробці актуальних посібників з самостійного позааудиторного читання, сателітів до конкретних підручників та посібників для аудиторної роботи.

Оскільки позааудиторне читання ми розглядаємо як логічне продовження аудиторної роботи, то це й визначає **зміст** навчальних матеріалів. Важливою складовою при формуванні змісту домашнього позааудиторного читання є доступність. Цей чинник забезпечується підбором таких текстів, складність яких не перевищує рівня підготовленості студента. Навчальні матеріали з позааудиторного читання мають бути щодо мови не складнішими ніж тексти підручника для аудиторної роботи. Вони мають відрізнятися повторюваністю лексики, багатою інформативністю, актуальністю. За змістом тексти для позааудиторного читання повинні бути цікаві студентам. Адже, чим вищий інтерес до матеріалу, тим інтенсивніше буде працювати пам'ять, тим більше буде ставати її обсяг і надійніше її стійкість.

Г.В.Барабанова зазначає, що «основним критерієм добору оптимальної **тематики** текстів для позааудиторного читання є інтереси і потреби тих, хто читає, а допоміжним – інформаційний зв'язок між текстами для читання іноземною мовою і змістом дисциплін за фахом студента» [2, с.231]. На першому етапі навчання в центрі проблематики ми ставимо аспекти країнознавства (наприклад, географічні, політичні, соціальні, культурні, загальноекономічні), академічного регістру (наприклад, система освіти, наука та дослідження в країні, мова якої вивчається, життя студентів) та широкої спеціальності (наприклад, актуальні аспекти розвитку сільського господарства, екологічне землеробство та т.і.). На другому етапі студент знайомиться зі спеціальною літературою. Вагомого значення при цьому набувають розробки довідкових додатків до текстів, а саме, термінологічних двомовних або тлумачних словників, пояснення зворотів мови та скорочень, що зустрічаються тільки в даних текстах .

Безумовно, дуже виваженою має бути й дидактизація запропонованих для домашнього читання текстів. Так, доцільною на першому етапі навчання нам видається така **система вправ**, яка передбачає можливість вибору студентом обсягу і послідовності їхнього виконання з метою, наприклад, оволодіння тим чи іншим мовним явищем (граматичним, лексичним) або з метою

вдосконалення навичок читання. Можливість вибору означає, що студент сам визначає, скільки і які вправи потрібно виконати для того, щоб, наприклад, сформувавши ту чи іншу навичку чи оволодіти тим чи іншим знанням. Це, в свою чергу, забезпечує психологічний комфорт при вивченні мови, сприяє прискоренню ліквідації прогалин у знаннях, які виникли під час вивчення мови у школі. На другому етапі здебільшого пропонуються вправи, метою яких є закріпити в студентів знання фахової лексики, навчити студентів швидко орієнтуватися в тексті, розуміти прочитане без словника, сформувавши навички анотування.

При укладанні посібників з позааудиторного самостійного читання слід враховувати наступне: треба послідовно збільшувати об'єми позааудиторної самостійної роботи від семестру до семестру по мірі оволодіння студентами навичками самоосвіти, поступово здійснювати перехід від простих до більш складних форм самостійної роботи. Добре продуманий зміст та виважена система завдань забезпечують індивідуалізацію процесу навчання, диференційований підхід до процесу поглиблення знань студентів та вдосконалення їхніх навичок і вмінь опрацювання текстового матеріалу.

Величезний потенціал щодо організації позааудиторної самостійної роботи студентів мають *методичні вказівки* до підготовки самостійного позааудиторного читання. Вони охоплюють інформацію щодо змісту та графіку здачі завдань, надають детальні поради з використання форм, методів та способів учіння на етапі оволодіння навичками самостійного читання текстів іноземною мовою, знайомлять з особливостями користування галузевими двомовними словниками. Ці рекомендації студент може знайти також на відповідній сторінці Інтернет-сайту кафедри іноземних мов.

Контроль якості виконання завдань з домашнього позааудиторного читання є заключним етапом організації цього виду позааудиторної роботи студентів. Засоби контролю є орієнтирами-інструментами управління, якими керується студент при виконанні завдань з домашнього читання. Викладач створює повну прозорість щодо вимог, які він буде ставити при контролі.

За Г.В.Барабановою, об'єктами контролю професійно-орієнтованого читання в умовах немовного ВНЗ є наступні характеристики читання: швидкість читання, повнота розуміння, глибина розуміння [2, с.277]. Усі комунікативні компетенції читача виявляються в розумінні того, що читається. Спираючись на фонові знання, використовуючи мовні навички і мовні уміння, студент устанавлює фонетичні, лексико-граматичні і текстові зв'язки, будує гіпотези, прогнозує зміст того, що читається, і, спираючись на структурно-мовну форму тексту, слова-конектори, терміни і т.д., стежить за думкою автора, й, в залежності від цілей читання, використовуючи когнітивну стратегію, витягує потрібну інформацію.

Аудиторний контроль результатів домашнього читання має на меті перевірку рівня сформованості у студента комунікативної компетенції читача та визначення відповідного плану дій щодо подальшої її корекції. До основних способів перевірки ми відносимо: усний чи письмовий переклад частин текстів за допомогою складеного студентом особистого словника; клоуз-тести;

візуалізацію прочитаної інформації у вигляді схеми, таблиці, діаграми; відповіді на питання до текстів; визначення головної думки; висловлення власного ставлення до прочитаної інформації; порівняння її з аналогічними реаліями своєї країни; анотації рідною та іноземною мовами.

Практичний досвід роботи свідчить, що ефект від позааудиторної самостійної роботи можна отримати лише тоді, коли вона організується й реалізується як цілісна система, яка пронизує всі етапи навчання. Лише за цих умов забезпечується усталене посилення готовності суб'єктів навчання до активної мовленнєвої діяльності на аудиторних заняттях, відбувається формування самостійності мислення, розвиток пізнавальних інтересів, інтелекту, логіки. Це, в свою чергу, сприяє підготовці майбутнього фахівця до сучасної виробничої діяльності, де найважливішою ознакою рівня кваліфікації спеціаліста стає його здатність оперативно самостійно набувати нових знань.

Література:

1. Коряковцева Н.Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык. – М : АРКТИ, 2002. – 176 с.
2. Барабанова Г.В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ: Монографія. – Київ: ІНК ОС, 2005. – 315с.

Организация внеаудиторной самостоятельной работы студентов при обучении их иностранному языку для профессиональных целей.

Мунтян С.Г.

В статье раскрыто понятие самостоятельной внеаудиторной работы студентов, определены особенности организации самостоятельного внеаудиторного чтения иноязычных текстов при обучении студентов-аграриев иностранному языку для профессиональных целей, рассмотрены подходы к формированию содержания учебных материалов.

Organization of extracurricular independent student learning in the context of profession-related foreign language training.

Muntyan S.G.

The article discusses the notion of independent student learning, defines organization peculiarities of extracurricular independent reading of foreign language texts in the context of academic profession-related preparation of students of agricultural majors, as well as considers various approaches to the contents formation of academic material.